

«Մխիթար Սեբաստացի» կրթահամալիր

Ընթերցարան
2-րդ դասարանի համար
Մաս 1-ին

2021 թվական

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Աթաբեկ Խնկոյան, Ես	3
Լև Տոլստոյ, Բարակ թել	6
Ստեփան Լիսիցյան, Հնարագետ նապաստակը	8
Տեղեկատվական տեքստեր, Արև, Լուսին, Աստղեր	11
Փոխադրություն, Ամպի երեխաները	13
Դոնալդ Բիսեթ, Անձրևը	17
Խոսք՝ Հ. Թումանյանի, երաժշտություն՝ Կոմիտասի, Եղնիկ	21
Խոսք՝ Հ. Թումանյանի, երաժշտություն՝ Կոմիտասի, Կաքավիկ.....	23
Կոմիտաս, Աշուն օր.....	25
Աթաբեկ Խնկոյան, Անտերև ծառը	28
Աթաբեկ Խնկոյան, Ճպուռն ու մրջյունը	31
Աթաբեկ Խնկոյան, Խխունջն ու սունկը	37
Համո Սահյան, Աշուն	40
Լավաշի մասին.....	43
Ջաննի Ռոդարի, Թարս հարցեր	46
Աթաբեկ Խնկոյան, Ձմեռ	49
Դոնալդ Բիսեթ, Պահմտոցի	51
Փոխադրություն, Ձմեռ	54
Գեղամ Սարյան, Փափուկ ձյուն	56
Տեղեկատվական տեքստ, Ինչի՞ց է առաջանում ձյունը	59
Հովհաննես Թումանյան, Մի բաց նամակ ամենքին	60
Դոնալդ Բիսեթ, Մոռացված ծննդյան օրը.....	62

ԵՍ

Բարև՛, ես _____:

Ես _____ տարեկան եմ:

Ապրում եմ _____:

Իմ հասցեն է՝ _____:

Ես սիրում եմ _____:

Սա ես եմ:

ԵՄ

Ազոավը մի խեցգետին բոնեց և նստեց ծառին: Խեցգետինն ուզեց ազատվի, կտցից **զատվի** ու ասավ նրան.

- Ոսկեհատի՛կ ազոավ տատիկ, ո՞վ է մեզնից կեղտոտը:

Ազոավը սեղմեց կտուցը և կռոաց.

- Դո՛ւ...

- Ոսկեհատի՛կ ազոավ տատիկ, ո՞վ է մեզնից նախշունը:

Ազոավը բացեց կտուցն ու կռոաց.

- Իհա՛րկե ես...

Կտուցը բաց անելուն պես խեցգետինը կտցից ընկավ ջուրը և իրեն ազատեց:

զատվել - ազատվել, առանձնանալ, պոկվել

Առաջադրանքներ

1. Ինչպիսի՞ն էր այս պատմության ազոավը: Շարունակի՛ր:

Ինքն իրենով հիացած, _____

2. Իսկ խեցգետինն ինչպիսի՞ն է:

3. Պակասող բառերը գրի՛ր:

Ազոավը մի խեցգետին _____ և ծառին _____:

Խեցգետինն _____ ազատվել ու ասաց.

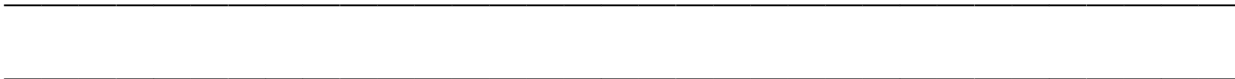
- _____, ազոավ տատիկ, ո՞վ է մեզնից _____:

Ազոավը կռոաց.

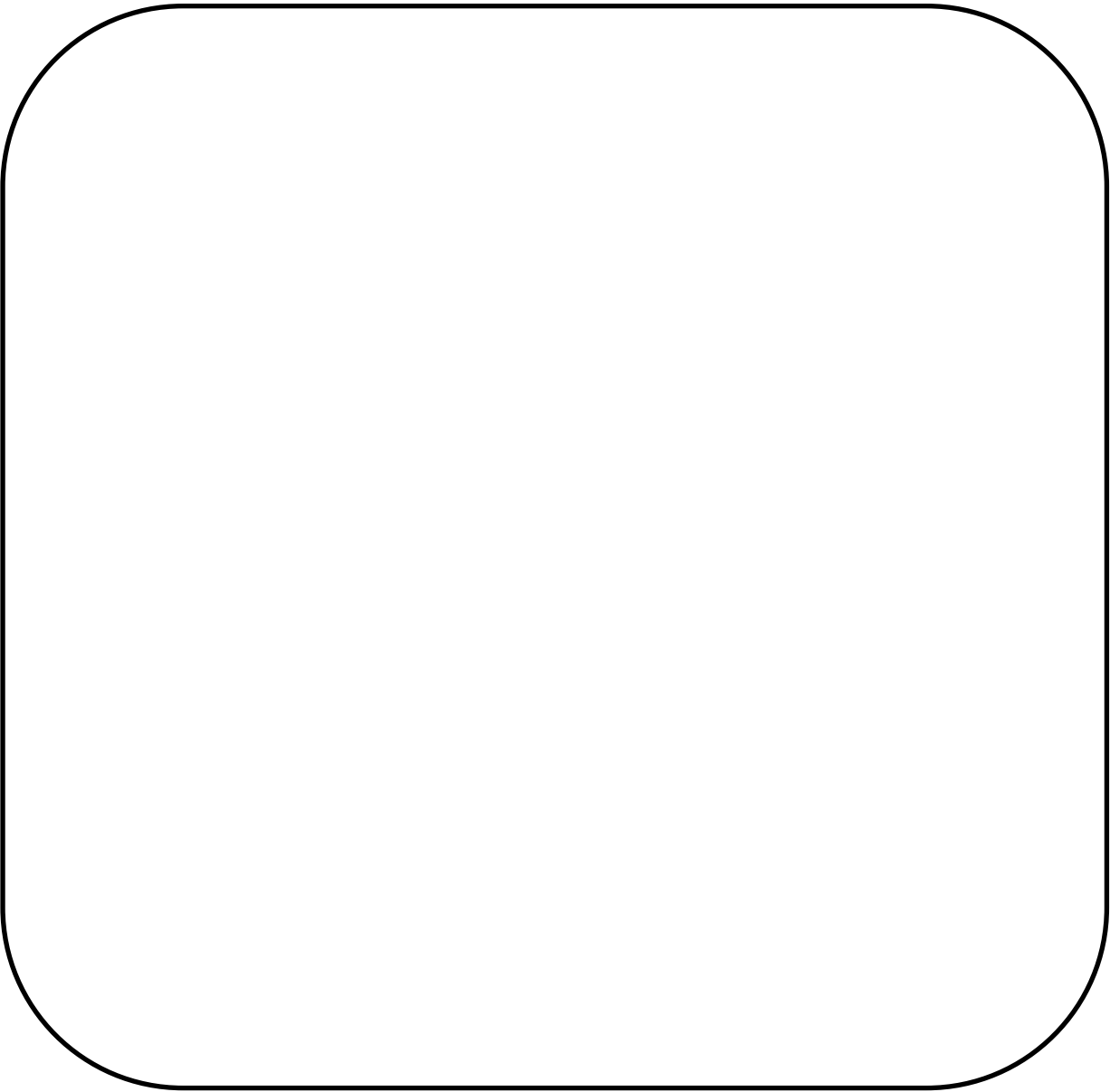
- _____, ազոավ տատիկ, ո՞վ է մեզնից _____:

Ազոավը կտուցը _____ և խեցգետինը _____:

4. Նամա՛կ գրիր կամ խորհո՛ւրդ տուր ազոավին:

5. Թվարկի՝ ը քեզ ծանոթ թռչունների անուններ: Նկարի՝ ը այս
բանաստեղծության խորամանկ հերոսին:

ԲԱՐԱԿ ԹԵՆ

Մի մարդ թե՛լ մանողին բարակ թե՛լ պատվիրեց: Սա էլ մանեց: Բայց, արի ու տես, որ մարդը չհավանեց ու ասաց.

- Ինձ շատ բարակ թե՛լ է պետք:

Մանողն էլ թե՛

- Եթե սա բարակ չէ, ահա քեզ ավելի բարակը,- և դատարկ տեղը ցույց տվեց: Մարդն ասաց, որ ինքը թե՛լ չի տեսնում:

- Ես էլ չեմ տեսնում, որովհետև թե՛լը շատ բարակ է:

Հիմարն ուրախացավ, այդ թե՛լից էլի պատվիրեց՝ մեծ գումար վճարելով չեղած թե՛լի համար:

Առաջադրանքներ

1. Ինչպիսի՞ մարդ էր թել պատվիրողը:

2. Դո՛ւրս գրիր խորամանկ միտք ունեցող նախադասությունը:

3. Ի՛նքդ հորինիր:

Մանողն ու իր խորամանկ թելերը

ՀՆԱՐԱԳԵՏ ՆԱՊԱՍՏԱԿԸ

Մաս 1-ին

Լինում է, չի լինում, մի հայր նապաստակ է լինում: Մի օր նապաստակը տնից դուրս է գալիս, տեսնում է տան չորս բոլորն աղվեսներն են վազվզում:

- Վա՛յ իմ գլխին, հիմա ի՞նչ պիտի անեմ, իմ փոքրիկներին ինչպե՞ս սրանց ձեռքից ազատեմ,- ասում է նապաստակը:

Բայց հայրիկը փորձված նապաստակ է: Անպատճառ մի ճար կգտնի:

Պատիկ շղիկը նայում է ու զարմանում, թե այս ի՞նչ է անում հայրիկը.

Ներկերը հանել է, մի տախտակ է դրել իր առջև և վրձինով ինչ-որ գրում է:

Տեսնես այդ ի՞նչ է գրում:

Մաս 2-րդ

Հայրիկը տախտակը տարավ, տնկեց հենց իրենց տան գլխին ու սուս ու փուս մտավ ներս: Գալիս է աղվեսն ու կարդում. «Այստեղ ապրում է պարոն շունը: Ով գայլի կամ աղվեսի տեղը գիտի, խնդրեմ իմաց տա»:

- Վա՛յ, տունս քանդվեց,- կանչում է աղվեսն ու լեղապատառ փախչում:

- Ա՛յ կնիկ, երեխանե՛ր, ժողովո՛ւրդ: Պարոն շունը մեր անտառում է

բնակվել: Վե՛ր կացեք, գլխներս ազատենք, շո՛ւտ, քոչենք հեռո՛ւ, հեռո՛ւ...

Այ թե ուրախացան նապաստակները:

Կեցցե՛ մեր հնարագետ հայրիկը:

Առաջադրանքներ

1. Որտե՞ղ է ապրում նապաստակի ընտանիքը. ընդգծի՛ր ճիշտ պատասխանը:

գյուղում, քաղաքում, անտառում, դաշտում

2. Ինչպիսի՞ն էր հայր նապաստակը: Տեքստում ընդգծի՛ր այդ նախադասությունը:

3. Առանձնացրո՛ւ վայրի և ընտանի կենդանիներին և գրի՛ր համապատասխան տողերում: Թվարկի՛ր՝ էլ ի՞նչ վայրի և ընտանի կենդանիներ գիտես:

գայլ, նապաստակ, կով, առյուծ, շուն, ոչխար, արջ, կատու

Վայրի կենդանիներ

Ընտանի կենդանիներ

4. Ինչպիսի՞ն է հայր աղվեսը:

5. Ինչպե՞ս կբացատրես:

Ձեռքից ազատել, ճար գտնել, իմաց տալ, լեղապատառ փախչել:

6. Հորինի՛ր:

Ա) Ինչո՞ւ են նապաստակի ականջները երկար:

Բ) Ինչո՞ւ ականջները նապաստակ ունեն:

Գ) Ինչո՞ւ է աղվեսի լեզուն երկար:

Դ) Ինչո՞ւ երկար լեզուն աղվես ունի:

ԱՐԵՎ

(տեղեկատվական տեքստեր)

Ամեն օր Արևը դուրս է գալիս, ու լույսը բացվում է, իսկ երբ մայր է մտնում, օրը մթնում է: Իրականում մեր երկրագունդը պտտվում է Արևի շուրջը, և Արեգակն է լուսավորում Երկիրը: Արևը նաև տաքություն է տալիս մեզ: Եթե Արեգակը չլինի, Երկրի վրա ամեն ինչ կսառչի: Ե՛վ բույսերը, և՛ կենդանիները, և՛ մարդիկ չեն կարողանա ապրել առանց լույսի ու ջերմության, ինչպես և՛ առանց օդի:

ԼՈՒՍԻՆ

Երկնքում Արևն ու Լուսինը նույն մեծության են թվում: Բայց չէ՞ որ ամեն ինչ հեռավորությունից է կախված: Արևը մեզանից շատ ավելի հեռու է, քան Լուսինը: Դրա փոխարեն այն ավելի մեծ է Լուսնից: Լուսինը շատ մուգ գույնի է և ծածկված է մեծ ու փոքր փոսերով: Լուսնի վրա նաև լեռներ կան: Փոսերը մեզ երևում են մուգ կետերի տեսքով: Լեռներն էլ **սրագագաթ** չեն, մի տեսակ կլոր տեսք ունեն: Լուսնի վրա ո՛չ օդ կա, ո՛չ ջուր: Պարզ է, որ այնտեղ կյանք չի կարող լինել: Լուսինն իր լույսը չունի,

այն ընդամենը փոխանցում, **անդրադարձում** է Արևի՝ իր վրա ընկած լույսը:

սավառնել - թռչել

սրագագաթ – սուր գագաթով

անդրադարձնել- ետ դարձնել, արտացոլել

ԱՍՏՂԵՐ

Երբ Արևը մայր է մտնում, երկինքը մթնում է, և այնտեղ հայտնվում են աստղերը: Դրանք անթիվ են: Այնքան շատ, որ ինչքան էլ ուզենանք, չենք կարողանա հաշվել: Բայց գիտե՞ք, որ իրականում աստղերն էլ Արևի նման մեծ են, Արևի նման պայծառ ու տաք: Այսինքն՝ նրանք բոլորն էլ **վիթխարի** գնդեր են, ինչպես Արևը:

վիթխարի - շատ մեծ, հսկա

Առաջադրանք

1. Հորինի՛ր հանելուկներ արևի, լուսնի, աստղերի մասին, մուտքագրի՛ր, Paint նկարչական ծրագրով նկարի՛ր և ուղարկի՛ր իմ էլեկտրոնային հասցեին:

ԱՄՊԻ ԵՐԵԽԱՆԵՐԸ

(փոխադրություն)

Մաս 1-ին

Ամպը չորս երեխա ունի: Չորսին էլ լավ ճանաչում եք:

Մեծը հաճախ է գալիս, խփում տանիքներին, աղմկում տանիքների վրա: Երբեմն էլ կարծես գժվում է՝ թափվում է ու թափվում, գետերն է լցվում, դրանք էլ **հորդանում** են, ափերից դուրս գալիս, ծածկում ամեն բան: Նա վատը չէ, ընդհակառակը՝ այնպե՛ս է ծառ ու ծաղիկ սիրում, իջնում է, **գովացնում** ծառավ կանաչներին, ջուր տալիս չորացած հողին:

Մաս 2-րդ

Նրա քույրը ճերմակ աղջիկ է: Ցրտերը վրա հասնելուն պես փռում է իր փափուկ վերմակը **մերկ** անտառների ու դաշտերի վրա, որ փոքրիկ սերմերը չմրսեն հողի տակ:

Մաս 3-րդ

Բայց ի՛նչ չար է սրանց եղբայրը: Գալիս է քամու հետ, որն իր նման խենթ է, փշրում է ծառ ու ճյուղ, փչացնում արտ ու խոտ՝ իբր թե կատակ է անում:

Մաս 4-րդ

Բոլորից փոքրը պատիկ, քնքուշ աղջիկ է: Գարնանը գիշերներին մարգարիտներ է շարում ծաղիկների ու խոտերի թերթերին: Ձմռան ցրտին նա մեր պատուհանների ապակիներին իր պաղ մատիկներով գեղեցիկ նախշեր է գծում:

Ահա՛ ամպի չորս երեխաները՝ Անձրևը, Ջյունը, Կարկուտը և Ցողիկը: Ասացի չէ՞, որ չորսին էլ լավ եք ճանաչում:

հորդանալ - վարարել, շատանալ

գովացնել - գով դարձնել, հովացնել

մերկ - առանց զգեստ, տկլոր

Առաջադրանքներ

1. Ինչպիսի՞ն էին՝

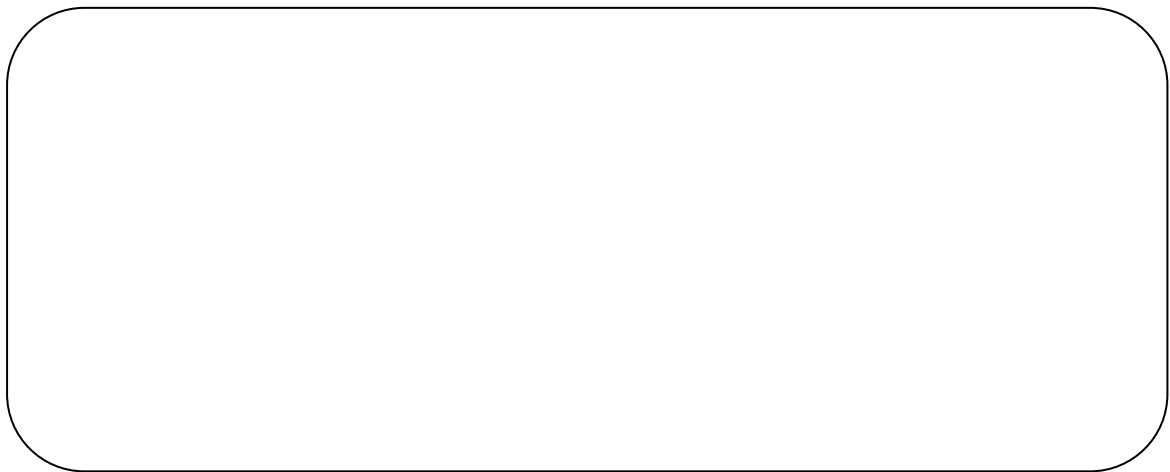
Անձրևը

Ջյունը

Կարկուտը

Ցողիկը

2. Նկարի՛ր քեզ դուր եկած հերոսին:

2. Ընդգծված բառերի կողքին իմաստով մոտ այլ բառեր գրի՛ր:

Նրա քույրը *ձերմակ* (-----) աղջիկ է:

Ձմռան ցրտին նա մեր **պատուհանների** (-----) ապակիներին իր պաղ

մատիկներով **գեղեցիկ** (-----) նախշեր է գծում:

3. Նամակ գրի՛ր ամպի երեխաներին:

ԱՆՁՐԵՎԸ

Մաս 1-ին

Վտվտիկն ու Կտկտիկը ամպեր էին և երկնքում էին ապրում:

Նրանք ամբողջ օրը իրենց համար այս ու այն կողմ էին թռչում ու ոչ մեկին չէին խանգարում: Արևն էլ իր համար էր շողում, թռչունները երգում էին, երեխաները՝ խաղում:

- Վտվտի՛կ, չիջնե՛նք ներքև և բոլորին մի լավ ջրենք,- ասում է Կտկտիկը:
- Իջնե՛նք, թե չէ պարապ-սարապ թռչելը ձանձրալի է:

Մաս 2-րդ

Նրանք իջան և թրջեցին գետինը: Իսկ մարդիկ դժգոհ էին:

- Ի՞նչ թարս եղանակ է,- փնթփնթում էին նրանք:
- Կարծես դույլերով ջուր թափեն, ա՛յ քեզ տխուր օր:
- Է՛, արի գնանք այստեղից, - հուսահատվում է Կտկտիկը:

Նրանք թռչում – գնում են, և անձրևը կտրվում է:

Մաս 3-րդ

Բոլորը գոհ էին: Ամեն օր արևը շողում էր, շոգն էլ՝ օրեցօր ուժեղանում:

Երկար ժամանակ ոչ էլ անձրև էր գալիս: Խոտերը դեղնում և չորանում

են, ծաղիկները՝ թառամում: Կովերը մնում են առանց խոտի և կաթ չեն տալիս: Պաղպաղակ պատրաստողը չի կարողանում կաթ գնել, որ պաղպաղակ պատրաստի: Երեխաները լաց են լինում և պաղպաղակ ուզում: Նրանք հագնում են բաճկոնները, բացում հովանոցները և դուրս գալիս փողոց: Ամպերը տեսնում են ու զարմանում.

- Տեսնես ի՞նչ է եղել:

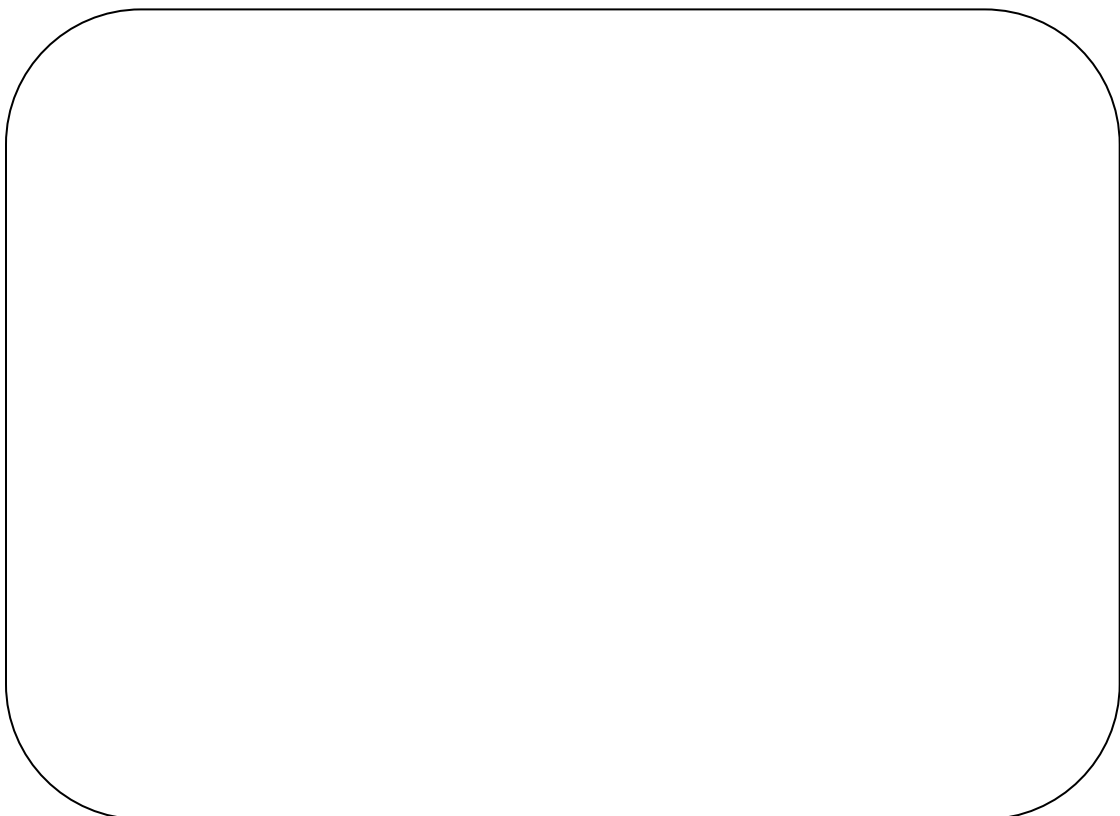
Նրանք իջնում են ներքև, ու նորից հորդ անձրև է գալիս:

- Ի՞նչ հաճելի անձրև է,- ուրախանում են բոլորը:

- Վերջապե՛ս, ա՛յ լավ օր:

Բոլորը գոհ են՝ և՛ Վսվտիկն ու Կտկտիկը, և՛ երեխաներն ու մեծերը:

Ամպի երեխաները

Առաջադրանքներ

1. Պատմի՛ր ամպիկների մասին:

1. Երբ ամպիկները հեռացան, ի՞նչ պատահեց:

3.Նամակ գրի՛ր Կտկտիկին ու Վտվտիկին ու պատմի՛ր, թե անձրևի ժամանակ դու ի՞նչ ես անում:

Նամակդ ուղարկի՛ր իմ էլեկտրոնային հասցեին:

4.Paint նկարչական ծրագրով նկարի՛ր Կտկտիկին ու Վտվտիկին:

Նկարդ ուղարկի՛ր իմ էլեկտրոնային հասցեին:

5. Ինչպիսի՞ն էին Վտվտիկն ու Կտկտիկը: Նրանց ուրիշ ի՞նչ անուններ կդնես:

6. Շարունակի՛ր:

Բոլորը գոհ են՝ և՛ Վտվտիկն ու Կտկտիկը, և՛ երեխաներն ու մեծերը, մեկ էլ հանկարծ _____

ԵՂՆԻԿ

Խոսք՝ Հ. Թումանյանի, երաժշտություն՝ Կոմիտասի

- Եղնի՛կ, դու ո՞ր սարն ես **արծել**:

- Ասիս - Մասիս սարն եմ արծել:

- Եղնի՛կ, դու ո՞ր ջուրն ես խմել:

- Սառն աղբյուրի ջուրն եմ խմել:

- Եղնի՛կ, դու ո՞ր սարն ես քնել:

- Հայոց Անի սարն եմ քնել:

- Եղնի՛կ, դու ո՞ր ծառն ես **քերվել**:

- Ծառ խրնկենի ծառն եմ քերվել:

արծել - արածել

քերվել - քերել, քորել

Առաջադրանքներ

1. Լրացրո՛ւ բաց թողած բառերը:

- Եղնի՛կ, դու ո՞ր սարն ես **արծել**:

- Ասիս-Մասիս սարն եմ _____:

- Եղնի՛կ, դու ո՞ր ջուրն ես խմել:

- Սառն աղբյուրի _____ եմ խմել:

- Եղնի՛կ, դու ո՞ր սարն ես քնել:

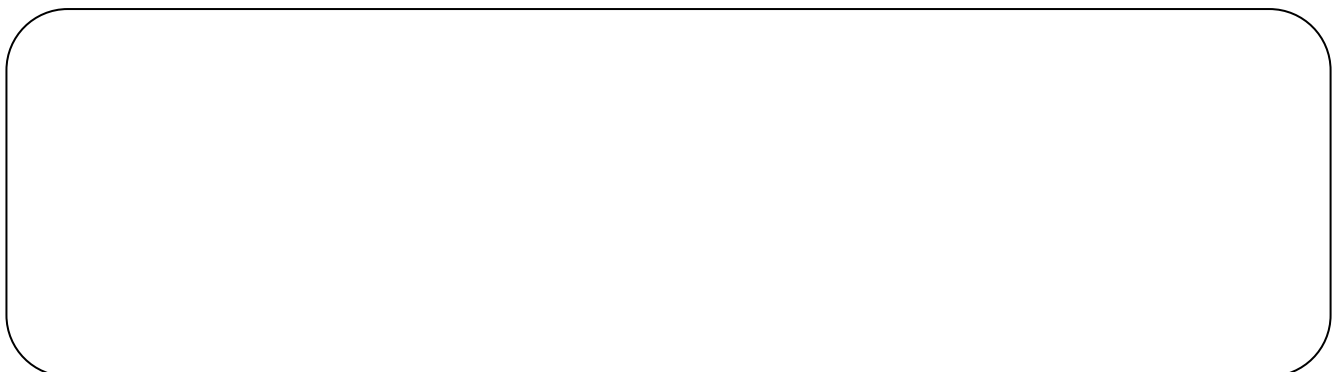
- Հայոց Անի սարն եմ _____:

- Եղնի՛կ, դու ո՞ր ծառն ես **քերվել**:

- Ծառ խընկենի ծառն եմ _____:

2. Ի՞նչ գիտես եղնիկի մասին, պատմի՛ր:

3. Նկարի՛ր բանաստեղծությունը:

ԿԱՔԱՎԻԿ

Խոսք՝ Հ. Թումանյանի, երաժշտություն՝ Կոմիտասի

Արև բացվեց թուխ ամպերեն,
Կաքավ թըռավ կանաչ սարեն,
Կանաչ սարեն՝ սարի ծերեն,
Բարև բերավ ծաղիկներեն:

Սիրունի՛կ, սիրունի՛կ,
Սիրունիկ, նախշուն կաքավիկ:

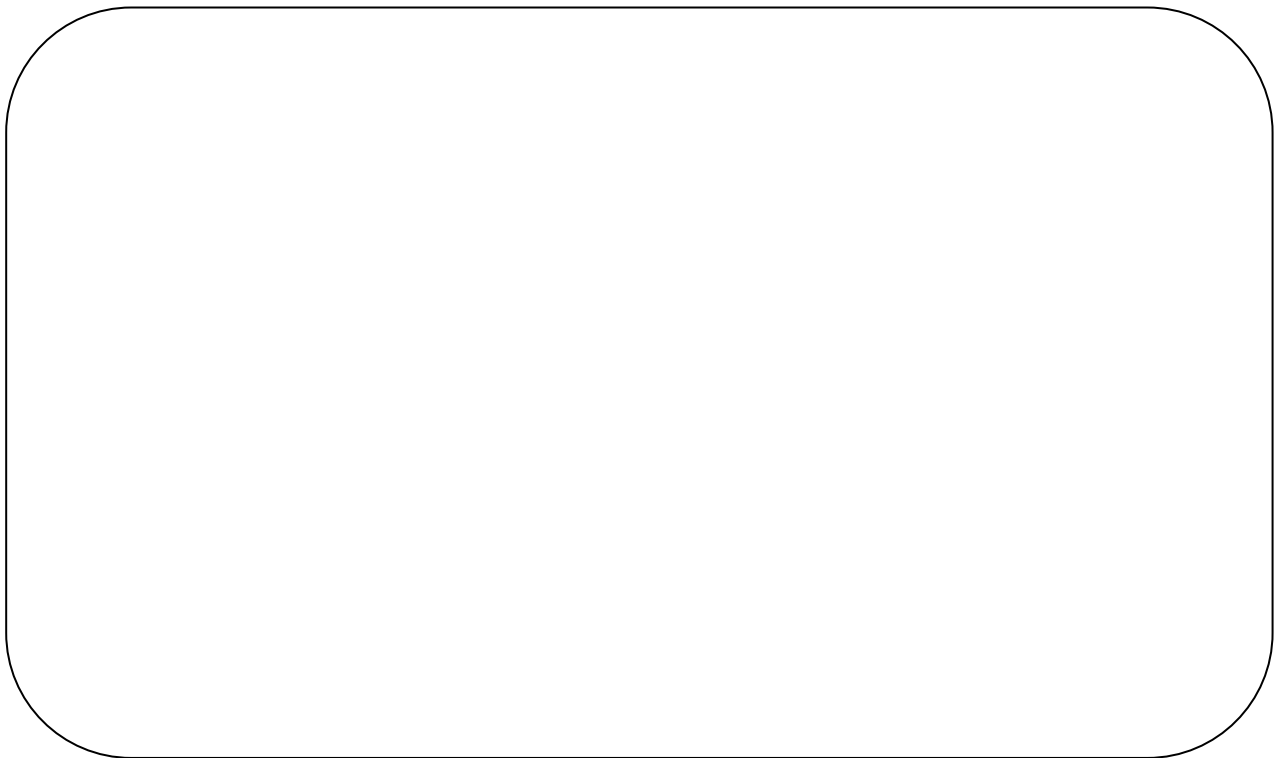
Քո բուն հյուսած ծաղիկներով,
Շուշան, նարգիզ, նունուֆարով,
Քո տեղ լըցված ցող ու շաղով,
Քընես-կելնես երգ ու տաղով:

Սիրունի՛կ, սիրունի՛կ,
Սիրունիկ, նախշուն կաքավիկ:

Քո թև փափուկ ու խատուտիկ,
Պըստի կըտուց, կարմիր տոտիկ,
Կարմիր-կարմիր տոտիկներով,
Կը շորորաս ճուտիկներով:

Առաջադրանքներ

1. Բանաստեղծությունից դո՛ւրս գրիր քեզ դուր եկած քառաստորը և նկարի՛ր:

2. Շարունակի՛ր:

- Ա՛յ կաքավ, _____

_____:

Աշուն օր

(հատված)

Կոմիտաս

Սևուկ ամպեր վար եկան

Օրան, օրան,

Մարի վրա շար եկան:

Ծագեց առավոտ

Պաղեց, սառավ օդ:

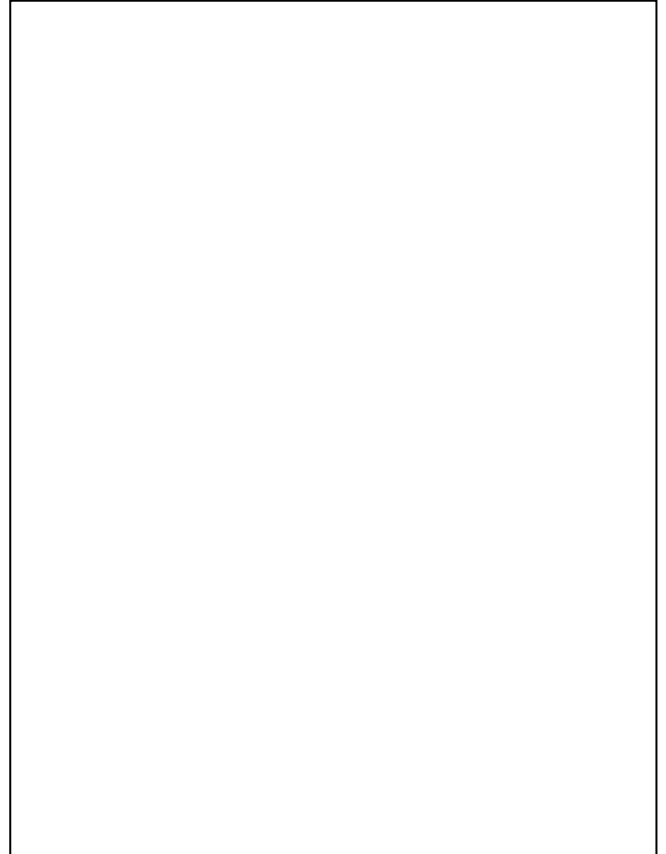
Տեղաց անձրև մաղ տալով,

Մարմանդ-մարմանդ,

Հոգնած տերև շաղ տալով:

Երկիր քուն դրավ,

Եվ թռչուն թռավ:

Առաջադրանքներ

1. Տողերի փոխարեն մուտքագրի՛ր պակասող բառերը:

Սևուկ _____ վար եկան

Օրան, օրան,

Սարի վրա շար _____:

Ծագեց առավոտ

Պաղեց, սառավ _____:

Երկիր քուն դրավ,

Եվ _____ թռավ:

1. Կազմի՛ր «աշնանային» բառախմբեր:

Նմուշ՝

Ինչպիսի՞ աշուն- գեղեցիկ աշուն

_____ տերև

_____ ամպ

_____ օդ

_____ եղանակ

_____ օր

3. Բառերը ճիշտ դասավորի՛ր և նախադասություն կստանաս:

սարի Ամպը կատարին նստեց

ծառի ցած ճյուղերից Տերևները թափվեցին

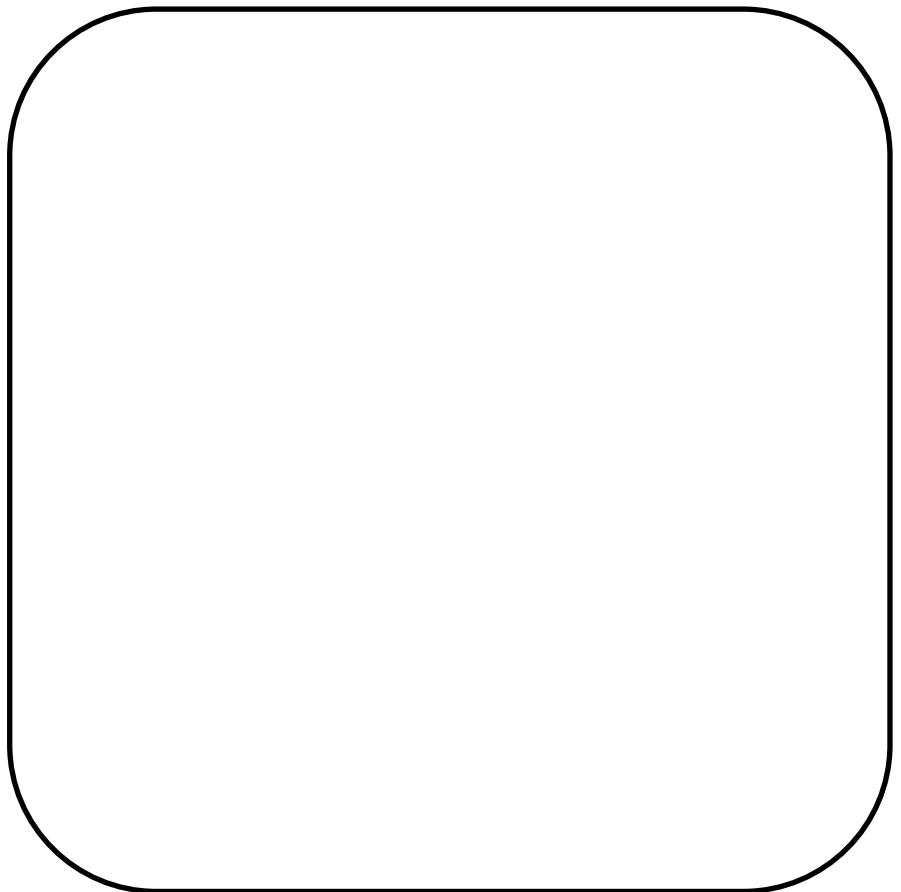
չվեցին երկրներ Թռչունները տաք

4. Բառերն այբբենական կարգով դասավորի՛ր:

Օր, տերև, աշուն, սար, անձրև:

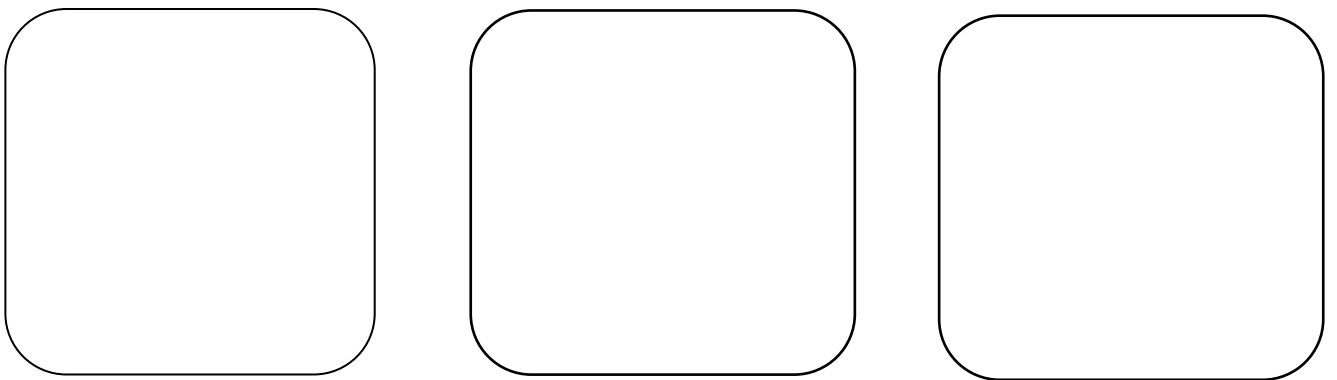
ԱՆՏԵՐԵՎ ԾԱՌԸ

Փչեց ցուրտ քամին,
Եկավ մեզ, մշուշ.
Թերթերը թափեց
Ծաղիկը քնքուշ:
Անտերև ծառը
Ճյուղերը ճոճեց.
Աշնան քամու հետ
Կանգնեց ու վիճեց.
- Հե՞ր տերևներս
Մեկ-մեկ պոկեցիր
Ու աչքիս առաջ
Գետին ածեցիր:

Առաջադրանքներ

1. Բանաստեղծությունից դ՛րս գրիր ամենակարևոր 3 բառերը և նկարի՛ր:

2. Բանաստեղծության ինչպիսի՞ն էին *քամին*, *ծաղիկը*, *ծառը*:

քամի

ծաղիկ

ծառ

3. Երբ աշնան քամին եկավ, ի՞նչ պատահեց ծառի ու ծաղկի հետ:

4. Շարունակի՛ր:

քամի – քամիներ

ծառ _____

տերև _____

ցողուն _____

ճյուղ _____

5. Բառերը դասավորի՛ր այբբենական կարգով:

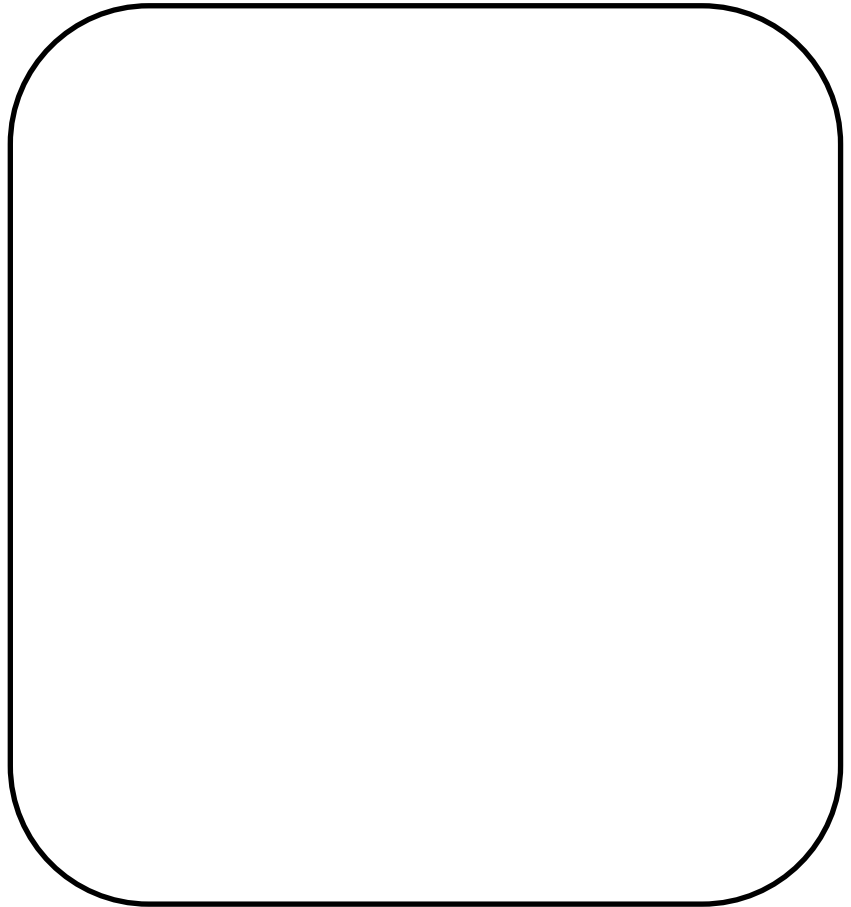
ծաղիկ, քամի, աշուն, տերև, մշուշ, ճյուղ, գետ, թերթ, ցողուն, սերմ

ՃՊՈՒՌՆ ՈՒ ՄՐՁՅՈՒՆԸ

Մաս 1-ին

Նկարի՛ր քանաստեղծության ուրախ հատվածը:

Թռի-վռի
Մի ճպուռ,
Ողջ ամառը
Շուռ ու մուռ,
Երգեց, ճոռաց.
Ճոճոռաց:
Մին էլ, ըհը՛,
Ձմեռը,
Փռեց իրա
Թևերը.
Բացեց գորգը
Սպիտակ,
Դաշտերն առավ
Ձյունի տակ:
Անցան պայծառ օրերը,
Էլ ո՞րն ասեմ,
Էլ ո՞րը,
Երբ ամեն մի
Թփի տակ
Թե սեղան կար:
Թե օթյակ:

Մաս 2-րդ

Եկան օրեր

Ցրտաշունչ,

Ճպուռն ընկավ

Լուռ ու մունջ.

Քաղցած փորին

Էլ ի՛նչ երգ,

Ցուրտը տարավ

Ոտ ու ձեռք:

Զընգր-զընգր

Դողալով,

Ծանր-ծանր

Սողալով

Նա մրջյունին

Ասում էր.

- Գլխիդ մատաղ,

Սանամե՛ր,

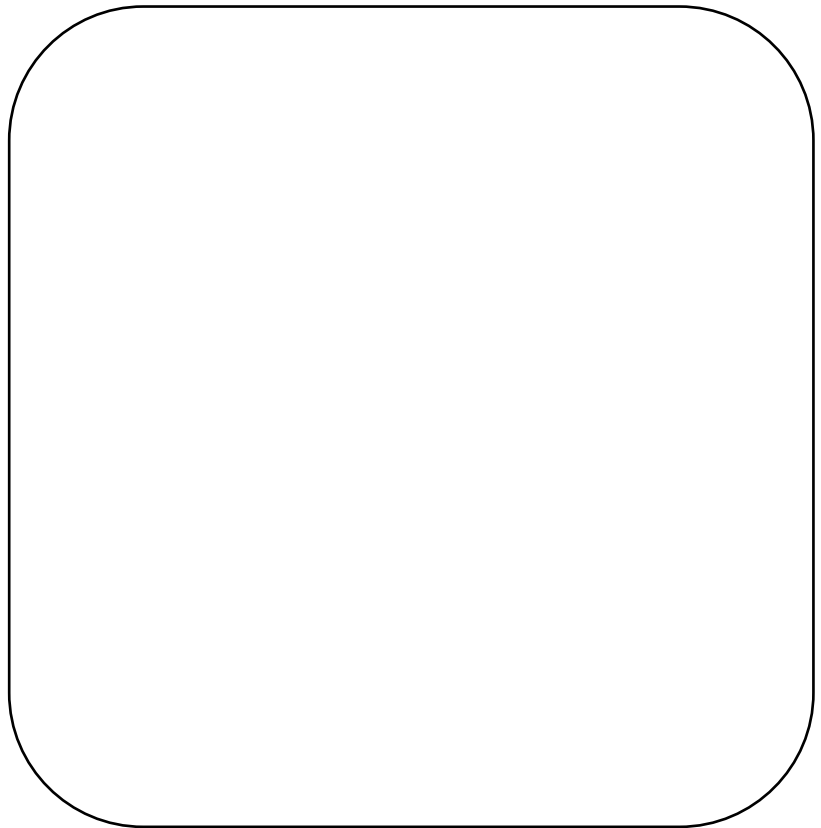
Մի ճա՛ր արա

Շունչ առնեմ,

Ցրտից, սովից

Զմեռնեմ:

Նկարի՛ր բանաստեղծության տխուր հատվածը:

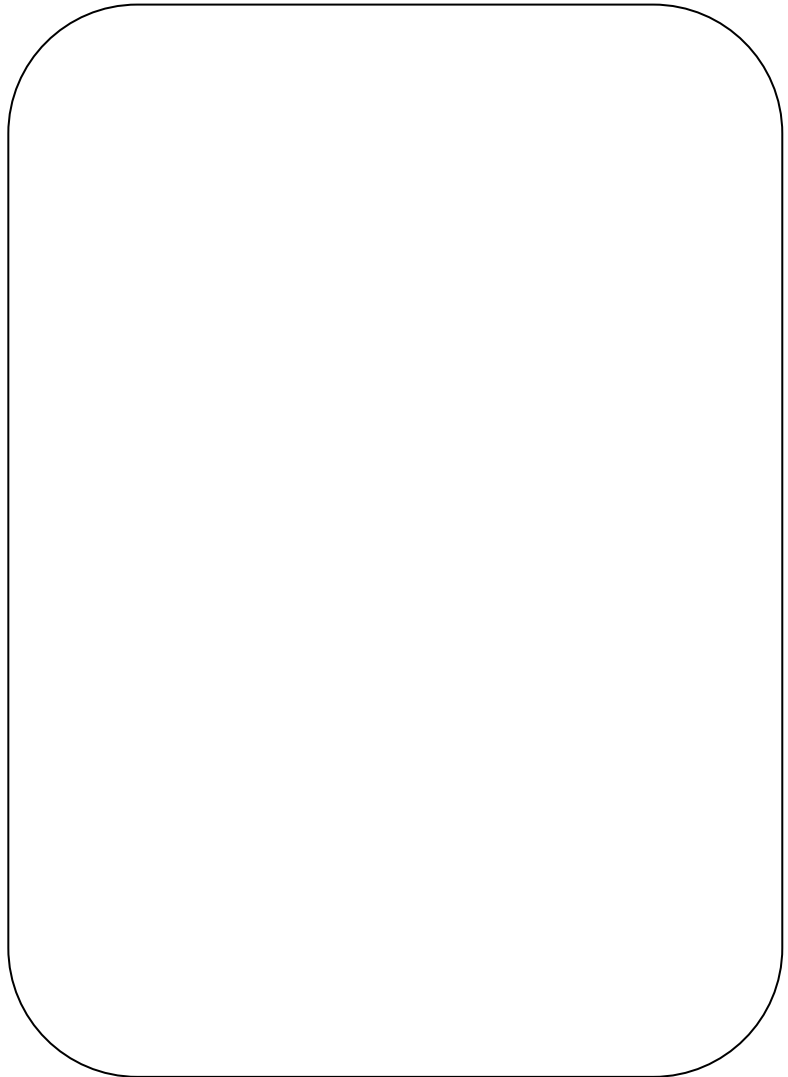

Կերակրի՛,
Տաքացրո՛ւ,
Մինչև գարուն
Ապրեցրո՛ւ:

Մաս 3-րդ

- Ի՛նչ խաբար է,
Մանիկս,
Զարմանում եմ,
Զանիկս,
Զաշխատեցի՞ր
Ամառը,
Ասա՛, ինչն էր
Պատճառը:
- Էդպես բանի,
Մանամե՛ր,
Էլ ժամանակ
Ո՞վ ուներ.
Էն խոտերում
Բուրավետ
Երգում էինք
Մերոնց հետ...
- Ուրեմն դո՞ւ ...
- Այո՛, ես

Նկարի՛ր բանաստեղծության զարմանալի հատվածը:

Նկարի՛ր բանաստեղծության ավարտը:

Ողջ ամառը

Դեն ու դես

Երգում էի

Մշտապես:

- Երգո՞ւմ էիր...

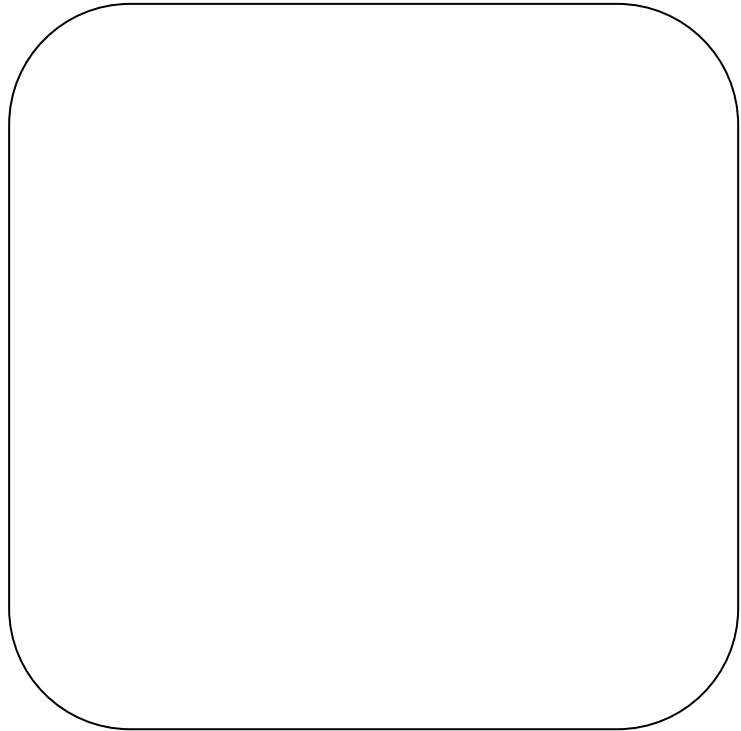
Շատ բարի,

Այժմ էլ բռնի

Վեր-վերի,

Քամին ծափ տա,

Դու պարի՛:

Առաջադրանքներ

1. Թվարկի՛ր բանաստեղծության հերոսներին:

2. Պատմի՛ր բանաստեղծության հերոսների մասին:

3. Գտի՛ր սխալները:

Թռի-վռի մի մրջյուն, _____

Ողջ ձմեռը շուռումուռ, _____

Սողաց, դողաց, դողդողաց, _____

Մին էլ, ըհը, ամառը, _____

Փռեց իրեն թևերը: _____

3. Գուշակի՛ր: Ի՛նքդ հորինիր հանելուկ ճպտուի ու մրջյունի մասին:

Այն ի՞նչն է, ի՞նչը...

Փոքրիկ ու նուրբ մի միջատ է,

Աշխատում է անընդհատ:

4. Գտի՛ր սխալները:

Ա) Աշխատանքը տգեղացնում է մարդուն:

Բ) Ով աշխատի, նա չի ուտի:

5. Լրացրո՛ւ բաց թողած բառերը:

Անբանը հաց ուտելիս է առողջ, իսկ աշխատելիս՝ _____:

Ես աղա, դու աղա, _____:

Գործը վաղվան մնաց, իմացիր՝ _____:

ԽՄՈՒՆՁՆ ՈՒ ՍՈՒՆԿԸ

Նստել էր խիտունջը սունկի վրա, բարկանում էր, նեղանում ու անցնող-
դարձողին նախատում.

- Էս ի՞նչ է թռչկոտում **ճպոռոտ** ճպուռը, ասես չի կարող ինձ նման **ծանր
ու մեծ** նստել:

Թիթեռները թռչկոտում են, թռչունները՝ ծլվլում, խիտունջը նորից
կատաղում է.

- Սրանք ի՞նչ են թռչում, թռչկոտում, ի՞նչ են երգում, էլ ուրիշ բան ու գործ
չունեն:

Ա՛յ, ուրիշ բան եմ ես՝ ո՛չ թռչկոտում եմ, ո՛չ երգում: Թռչելս ո՞րն է, երգելս
ո՞րը:

- Է՛, քույրիկ խիտունջ, - **հառաչում** է սունկը, - գիտե՞ս ինչու ենք
լուռումունջ մնացել էստեղ, ո՛չ թռչել գիտենք և ո՛չ էլ՝ երգել:

նախատել - ամոթանք տալ, մեղադրել, հանդիմանել

ճպոռոտ - կեղտոտ, փնթի, անլվա

ծանր ու մեծ - լուրջ

հառաչել - տխուր ձայն հանել, հոգոց հանել, ախ քաշել

Առաջադրանքներ

1. Ինչպիսի՞ն էր խխունջը: Ընդգծի՛ր ճիշտ տարբերակը:

բարկացկոտ, զվարթ, նախանձ, քարի, փնթփնթան

2. Գրի՛ր այս բառերի հակառակ նշանակություն ունեցող «ընկերներին»:

Նմուշ՝ երկար- կարճ

մեծ _____

ծանր _____

տխուր _____

կեղտոտ _____

շատ _____

լայն _____

զեղեցիկ _____

3. Բառերը դասավորի՛ր այբբենական կարգով:

խխունջ, բզեզ, թիթեռ, մոծակ, ճպուռ

4.Ինչպիսի՞ն են՝

ա) բզեզը

բ) խխունջը

գ) ճպուռը

դ) թիթեռը

6.Ինչո՞ւ էին լուռումունջ մնացել սունկն ու խխունջը:

ԱՇՈՒՆ

Աշնան օրերն են հասել,
Իջել է ամպը սարին,
Եվ հրաժեշտ է ասել,
Կռունկը մեր աշխարհին:

Բարդին էլ չի **սոսափում**
Արագիլի թևի տակ,
Դեղին թերթեր է թափում
Առվակի մեջ կապուտակ:

Կարմիր խարույկ է կարծես
Ծեր տանձենին անտառի,
Թվում է, թե մոտ վազես,
Ձեռք ու ոտքդ կվառի...

Քամին շատ էր թափառել
Պարապ-սարապ, թևը՝ կախ,
Բայց արդեն գործ է ճարել,
Տեսե՞ք՝ ինչքա՛ն է ուրախ:
սոսափել- խշխշալ, կամաց խշշալ

Առաջադրանքներ

1. Դո՛ւրս գրիր քեզ դուր եկած քառատողը և նկարի՛ր:

2. Այս տողերը փորձի՛ր բացատրել:

Ա) Բարդին էլ չի սոսափում

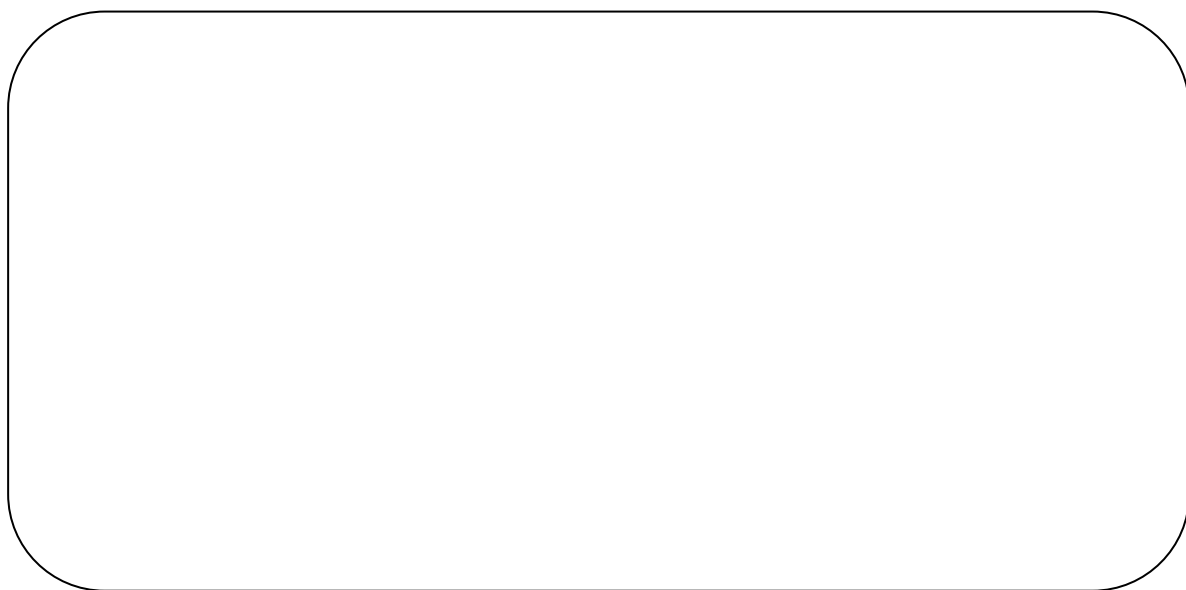
Արագիլի թևի տակ:

Բ) Կարմիր խարույկ է կարծես

Ծեր տանձենին անտառի:

3. Աշնան մասին պատմի՛ր:

4.Տերևաթափ ծառ նկարի՞ր և նրա մասին պատմի՞ր:

ԼԱՎԱՇԻ ՈՒԺԸ
(ավանդապատում)

Մաս 1-ին

Լավաշը հայկական ավանդական հաց է, որը թխում են թոնիրում:
Այն անալի սպիտակ հաց է, որը պատրաստվում է ցորենի ալյուրից:
Հայաստանում լավաշ հացը հայտնի էր դեռ երեք հազար տարի առաջ:
Արտաշատ քաղաքի պեղումների ժամանակ հայտնաբերվել է հնագույն
գետնափոր թոնիր: Լավաշն իսկական հայկական հաց է, այն թխում էին
կանայք: Թխում են հողի մեջ թաղված կավե գլանաձև փոսում, որը
կոչվում է թոնիր:

Մաս 2-րդ

Լավաշն աշխարհի ամենաերկար պահվող հացն է: Այն կարելի է պահել ավելի քան 1 տարի: Լավաշը կարելի է չորացնել և շատ երկար պահել, իսկ երբ թրջում են ջրով, այն կրկին թարմանում է: Հայկական խոհանոցում կան ազգային ուտեստներ, որոնք ուտում են միայն լավաշով:

Լավաշը համարվում է Հայաստանի խորհրդանիշներից մեկը, նրա մասին գրվել են բանաստեղծություններ, երգեր:

Առաջադրանքներ

1. Դո՛ւրս գրիր անհասկանալի բառերն ու օնլայն բառարանի օգնությամբ բացատրի՛ր:

2. Ինչպե՞ս են թխում լավաշը, պատմի՛ր:

Թթուղրիկ

1. Ի՞նչ բանջարեղեն են օգտագործում թթու դնելիս, թվարկի՛ր, ընտրի՛ր դրանցից մեկը և ծիծաղելի պատմություն հորինի՛ր:

2. Մտածի՛ր թթու բառեր: Այդ բառերից մեկով հորինի՛ր թթու պատմություն: Paint նկարչական ծրագրով նկարի՛ր: Հորինածդ պատմությունը և նկարը ուղարկի՛ր իմ էլեկտրոնային հասցեին:

3. Աղյուսակում գտի՛ր թթվի բաղադրիչները և ներկի՛ր:

ա	թ	Յ	օ	Ս	կ	Ղ	ա	ծ	Ա	զ
տ	կ	Ա	դ	Ա	մ	Բ	կ	ա	Վ	պ
լ	վ	Ս	ա	Պ	յ	Ի	զ	դ	Ա	դ
կ	ա	Ղ	ս	ու	լ	Ա	ս	կ	Պ	պ
ա	մ	Ս	ն	Ե	խ	Ու	ր	ա	Ի	ե
ն	զ	Ու	պ	Ն	ա	Ս	ի	կ	Ո	դ
ու	ա	Ս	ա	Ն	մ	Գ	ա	ա	Պ	ա
ս	զ	Ու	ս	Խ	տ	Ո	ր	դ	Տ	զ
ն	ա	Շ	ս	Ա	կ	Ք	պ	ա	ու	խ
ի	ր	Խ	դ	Բ	վ	Զ	ա	մ	Ս	ա
մ	ծ	Բ	ա	Զ	ու	Կ	լ	բ	Բ	ի

ԹԱՐՍ ՀԱՐՅԵՐ

(հատված)

Մաս 1-ին

Կար-չկար մի տղա, որն ամբողջ օրը սրան-նրան ձանձրացնում էր իր հարցերով: Հարցեր տալը, իհարկե, վատ բան չէ, ընդհակառակը՝ հարցասիրությունը գովելի է, բայց վատն այն էր, որ այդ տղայի հարցերին ոչ ոք չէր կարողանում պատասխանել:

Ասենք, գալիս էր ու հարցնում.

- Ինչո՞ւ դարակները սեղան ունեն:

Մարդիկ զարմանքից աչքերը չռում էին կամ էլ հենց այնպես պատասխանում.

- Դարակները նրա համար են, որ նրանց մեջ որևէ բան դնեն, օրինակ՝ սպասք, դանակ, պատառաքաղ և այլն:

- Ես գիտեմ՝ ինչի համար են դարակները, բայց ինչո՞ւ դարակները սեղան ունեն:

Մարդիկ տմբտմբացնում էին գլուխները և հեռանում:

Մաս 2-րդ

Մի ուրիշ անգամ նա հարցնում էր.

- Ինչո՞ւ պոչը ձուկ ունի:

Կամ թե՛

- Ինչո՞ւ բեղերը կատու ունեն:

Տղան մեծանում էր, բայց շարունակում էր ինչուիկ մնալ, և այն էլ՝ ոչ թե սովորական, այլ՝ թարս ինչուիկ:

Առաջադրանքներ

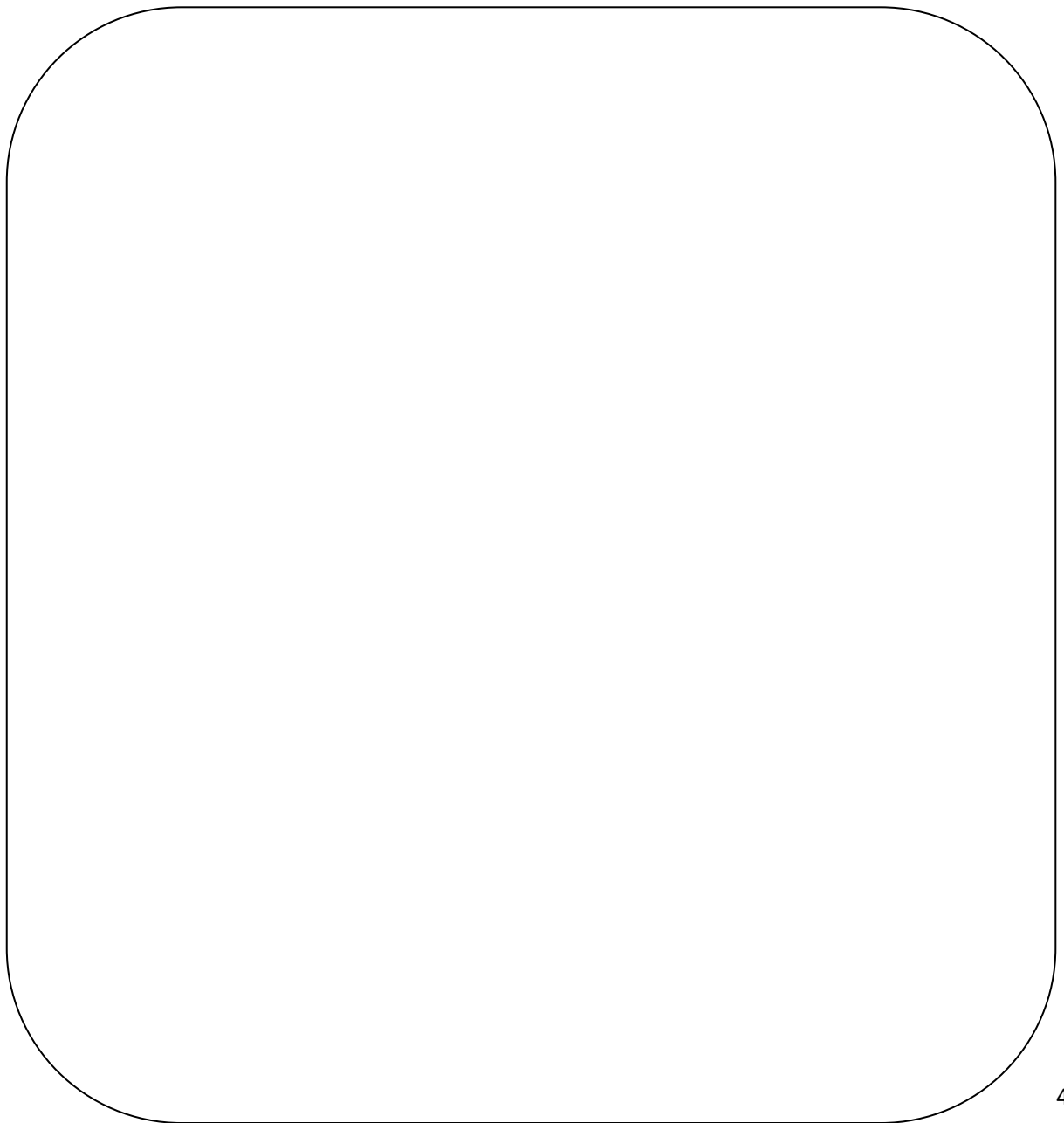
Պատասխանի՛ր հարցերին:

1. Ինչո՞ւ կնճիթը փիղ ունի:

2. Ինչո՞ւ պոչը ձուկ ունի:

3. Ինչո՞ւ ամպերը նամակ չեն գրում:

4. Թարս բառերի ծառ նկարի՛ր և բառեր հորինի՛ր ու գրի՛ր ծառի ճյուղերին:

ՁՄԵՌ

Ծառը մերկացավ,
Զրկվեց տերևից,
Ձյունի փաթիլներ
Իջան վերևից:

Ձյուն ու ցուրտ եկան,
Առու, գետ լռեց,
Իր արծաթ գորգը
Ձմեռը փռեց:

Ձյունը **ծնկահար**
Նստեց մեծ ճամփին,
Սպիտակ հյուսերը
Կիտեց գետափին:

ծնկահար- ծնկներին հասնող

կիտել- կուտակել, դիզել, մի տեղ հավաքել

Առաջադրանքներ

1. Բացատրի՛ր:

Ծառը մերկացավ _____

Առու, գետ լռեց _____

2. Շարունակի՛ր լրացնել պակասող բառերը:

Ծառը մերկացավ,

Զրկվեց _____:

Ջրունի _____

Իջան _____:

3. Պատասխանի՛ր հարցերին:

Նմուշ՝ (ինչպիսի՞) ծառ – չորացած ծառ

(ինչպիսի՞) _____ տերև

(ինչպիսի՞) _____ փաթիլ

(ինչպիսի՞) _____ ձյուն

(ինչպիսի՞) _____ գետ

ՊԱՀՄՏՈՑԻ

(հատված)

Մի անգամ Մութը որոշեց պահմտոցի խաղալ Լուսնի հետ:

Նա թաքնվեց մե՛րթ տների ետևում, մե՛րթ **ծխնելույզների** ետևում և շունչը պահած այնքան նստեց, մինչև Լուսինն **անշտապ** ու գողունի մոտեցավ ու գտավ նրան:

Երբեմն էլ Մութը դեսուդեն էր նետվում, նախքան կկարողանար թաքնվել ճանապարհն անցնող կատվի կամ շան ետևում: Եվ, ընդհանրապես, նա կարողանում էր ճարպկորեն թաքնվել Լուսնից: Բայց մեկ էլ Արևը ծագեց, ու փոխվեց ամեն ինչ...

ծխնելույզ- խողովակ, որտեղից դուրս է գալիս վառարանի ծուխը

անշտապ- առանց շտապելու

նահանջել- ետ գնալ, ետ քաշվել

Առաջադրանքներ

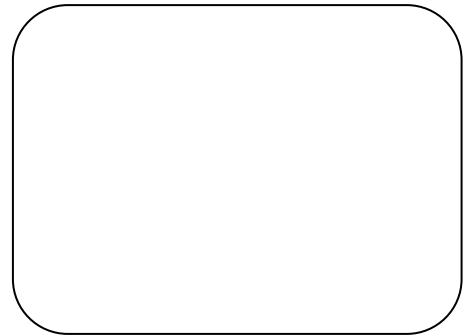
1. Պատմի՛ր ըստ վերնագրերի:

Բայց մեկ էլ Արևը ծագեց ու...

Արևն ու Մուրը

Լուսինն ու Մութը

2. Հորինի՛ր հանելուկ մութի մասին և նկարի՛ր:

ՁՄԵՌԸ

(փոխադրություն)

Մաս 1-ին

- Օ՛ֆ, ե՞րբ պիտի անցնի այս անպիտան ձմեռը,- ասում էին մարդիկ:
- Օ՛ֆ, ե՞րբ պիտի վերջանա այս դաժան ձմեռը,- **բողոքում** էին կենդանիները նեղ որջերում:
- Օ՛ֆ, ե՞րբ պիտի ազատվենք այս անտանելի ձմռան ձյունից,- տրտնջում էին թռչունները մերկ ճյուղերի վրա:

Մաս 2-րդ

Մաստիկ բարկացավ ձմեռը և որոշեց միանգամից ոչնչացնել ամենքին:
Չայն տվեց սառը քամիներին, կանչեց սառնամանիքներին, հավաքեց իր ամբողջ ուժը և հարձակվեց աշխարհի վրա:
Խորը ձյունով բռնեց բոլոր ճամփաները, սառույցով կապեց գետերը, սառցե սրեր կախեց տանիքներից ու ծառերից, սառցե վարագույրներ քաշեց պատուհաններին, ծածկեց բոլոր **որջերի** մուտքերը: Բայց իզուր:
Թռչունները կուչ եկան տների ծածկերի տակ, ծխնելույզների մոտ, տաք ճեղքերի մեջ ու ապրեցին:
Վայրի կենդանիները, հաստ մուշտակներ հագած, չվախեցան ձմռան բարկությունից, դուրս ելան՝ որս անելու:
Մարդիկ ամուր փակեցին պատուհաններն ու դռները, վառեցին վառարանները, տաք հագնվեցին ու գնացին իրենց գործին:

Մաս 3-րդ

Ձմեռն այս բոլորը տեսավ ու հուսահատվեց:

Ցուրտը օր օրի թուլացավ, արևը գնալով ավելի տաքացավ, լավեց ջրերի գլգլոցը, թռչունները երգեցին, դաշտերը քիչ-քիչ կանաչ հագան, ու մարդիկ բացեցին դուռ ու լուսամուտ:

Գարուն էր:

Առաջադրանքներ

1.Տրված բառերն ու արտահայտությունները համապատասխան տեղերում գրի՛ր:

Կատարել, կանաչել, իր գործով զբաղվել, կծկվել

Կանաչ հագնել _____

Սաստիկ բարկանալ _____

Կուչ գալ _____

Իր գործին գնալ _____

2. Բացատրի՛ր:

Ցրտահար լինել _____

Ձայն տալ _____

Ձյունով բռնել _____

ՓԱՓՈՒԿ ՁՅՈՒՆ

Ձյո՛ւն, փափուկ ձյուն, սպիտակ ձյուն,

Զգո՛ւյշ իջիր դաշտերին,

Ծաղիկները մտել են քուն,

Հողն է նրանց անկողին:

Հանդարտ, կամաց իջիր այնպես,

Ծաղիկները չարթնանան,

Ծածկիր նրանց քնքուշ ու **հեզ**,

Զգույշ, զգույշ անսահման:

Ձյո՛ւն, փափուկ ձյուն, սպիտակ ձյուն,

Հանգիստ, խաղաղ իջիր **վար**,

Ծաղիկները մտել են քուն,

Ծաղիկները **ցրտահար**:

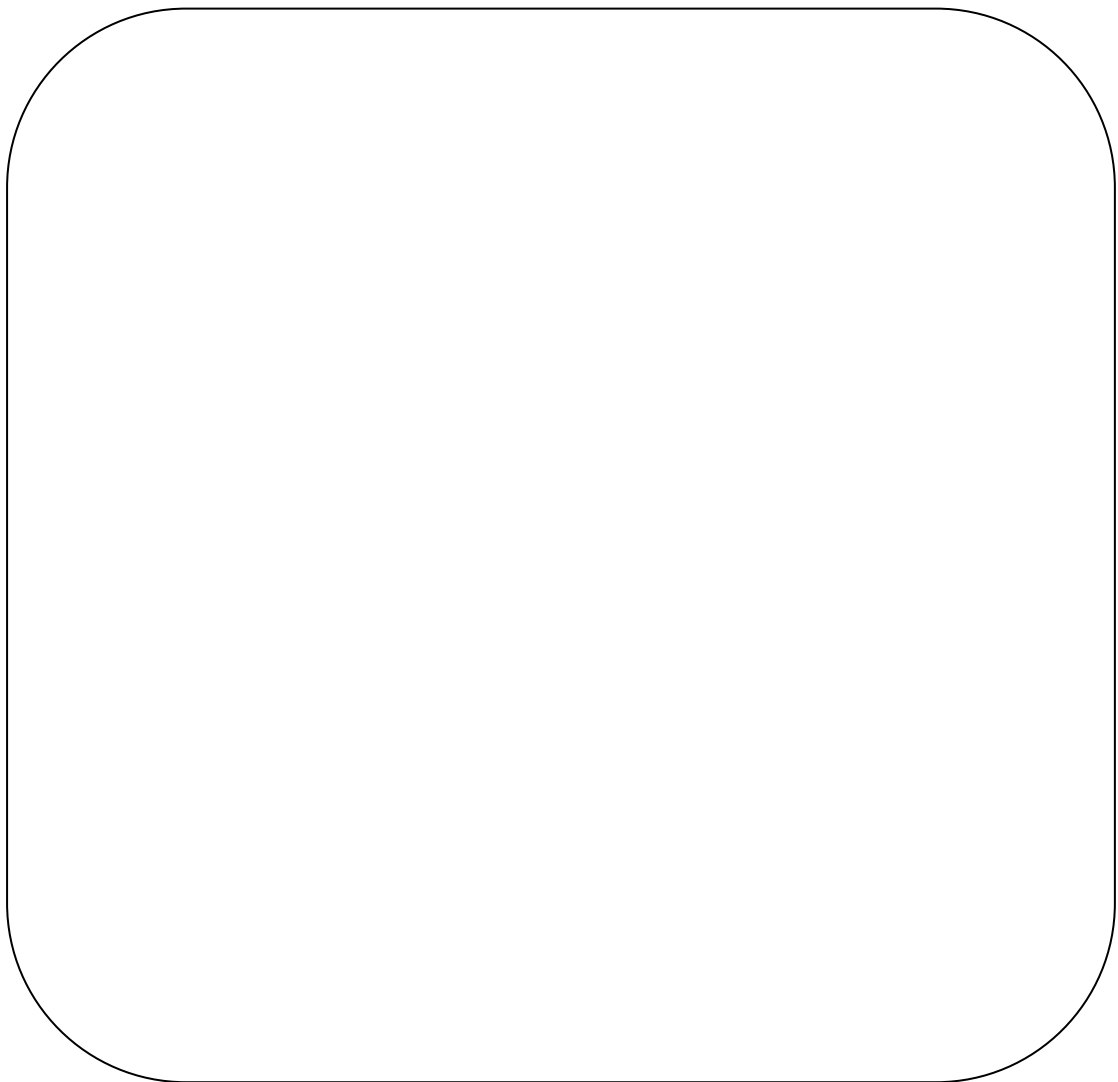
հանդարտ - խաղաղ, հանգիստ, մեղմ

հեզ - մեղմ, քնքուշ

վար - ներքև

ցրտահար - ցրտից վնասված, ցուրտը տարած

Փափուկ ձյուն

Առաջադրանքներ

1. Ինչպիսի՞ տրամադրություն է արտահայտված բանաստեղծության մեջ, ընդգծի՛ր:

Խաղալ-անհանգիստ

ուրախ-տխուր

բարի-չարացած

2. Նկարի՛ր բանաստեղծությունը:

ԻՆՉԻՑ Է ԱՌԱՋԱՆՈՒՄ ՁՅՈՒՆԸ

(տեղեկատվական տեքստ)

Ձյան փաթիլը գեղեցիկ է, չէ՞: Երբ այդ փաթիլը տաքությունից հալչում է, ջուր է դառնում: Մտածե՞լ ես, թե ինչից է առաջանում ձյունը: Դու երևի գիտես, որ ամպը կազմված է ջրի մանր կաթիլներից: Այդ կաթիլները կարող են անձրև կամ ձյուն դառնալ և թափվել երկնքից: Եթե եղանակը ցուրտ չէ, կաթիլները անձրև են դառնում: Ցուրտ եղանակին կաթիլները վերածվում են փաթիլների:

Առաջադրանքներ

1. Ճիշտ պատասխաններն ընդգծի՛ր:

Ա. Ինչպիսի՞ն է ձյան փաթիլը:

Փափուկ, սպիտակ, սառը, կոպիտ, գեղեցիկ, տաք, քնքուշ, նուրբ, թաց:

Բ. Ինչի՞ց է առաջանում ձյան փաթիլը:

Ամպից, արևից, ջրի կաթիլներից, լուսնից:

Գ. Ջրի կաթիլները երկնքում ե՞րբ են ձյան փաթիլներ դառնում:

Երբ շոգ է:

Երբ եղանակը տաք է:

Երբ ցուրտ է:

ՄԻ ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ ԱՄԵՆՔԻՆ

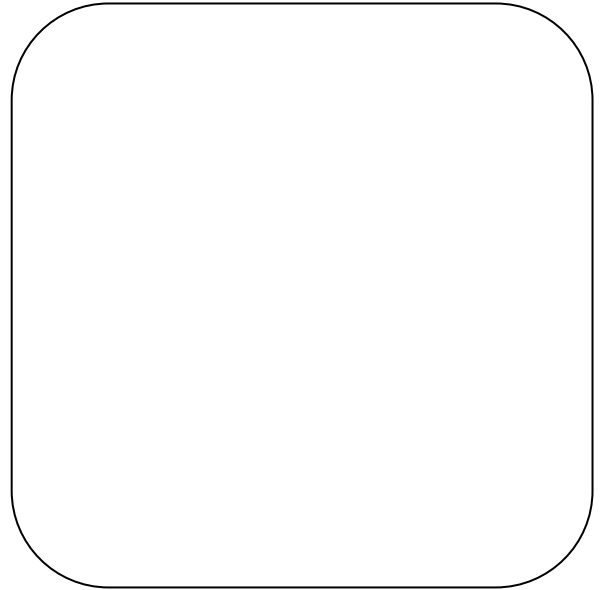
Դաշտ ու անտառ, գյուղի ճամփան
Ծածկվել են մի թիզ ձյունով,
Էլ չի ճարվում ուտելու բան,
Ո՞վ էր տեսել էս տեսակ սով:
Ոչ մի ցորեն, ոչ մի հատիկ...
Խնդրում ենք ձեզ, բարի՛ մարդիկ,
Աստծու սիրուն, մի կտոր հաց,
Կոտորվեցինք, մեռանք սոված:

Շուտով կգան օրեր գարնան,
Մենք ձեզ համար կերգենք զվարթ
Ու փոխարեն ձեր լավության՝
Ձեր պարտեզը, այգին ու արտ
Կմաքրենք մենք թրթուրներից,
Ճիճուներից ու որդերից,
Միայն հիմի մի կտոր հաց,
Կոտորվեցինք, մեռանք սոված:

*Մի խումբ ծիտիկների կողմից՝
Ծիտիկ Ճնճուկյան*

Առաջադրանքներ

1. Դո՛ւրս գրիր քեզ դուր եկած հատվածը և նկարի՛ր:

2. Ճնճողուկների մասին ի՞նչ գիտես, պատմի՛ր:

Մոռացված ծննդյան օրը

Մաս 1-ին

Կար-չկար, աշխարհում մի մեծ փիղ կար: Նա ապրում էր կենդանաբանական այգում՝ իր կնոջ ու Յալմար անունով ձագի հետ: Փիղ հայրը շատ մեծ էր: Մայր փիղն էլ էր մեծ: Դե, Յալմարն էլ փոքր չէր: Փղերն ընդհանրապես փոքր լինո՞ւմ են:

Մի գեղեցիկ օր էլ փիղ մայրիկը ու փղիկը տեսան, որ փիղ հայրիկը կանգնել է գլխի վրա:

Մաս 2-րդ

— Ի՞նչ ես անում,— հարցրեց փիղ մայրիկը:

— Մի բան եմ ուզում հիշել,— պատասխանեց փիղ հայրիկը:

— Ի՞նչ ես ուզում հիշել:

— Եթե իմանայի, էլ ինչո՞ւ էի չարչարվում,— ասաց փիղ հայրիկը:

— Յալմա՛ր,— ասաց փիղ մայրիկը տղային,— շո՛ւտ վազիր ու իմացի՛ր՝ ինչ է մոռացել հայրդ:

Մաս 3-րդ

Ու Յալմարը ճանապարհով վազեց: Հետո եղեգնուտի կողքի փոքր բլուրը բարձրացավ ու նստեց, որ հանգստանա, հետն էլ նայի, թե ոնց են ամպերը երկնքում խաղում:

Հանկարծ լսեց, որ մեկը լաց է լինում: Հենց իր կողքին էին լաց լինում, բայց Յալմարը չէր տեսնում, թե ով է ու ասաց.

— Լաց մի՛ լինի, ուզո՞ւմ ես, օգնեմ քեզ:

Լացը դադարեց:

— Դու ո՞վ ես,— հարցրեց Յալմարը:

— Մոռացված ծննդյան օրը: Եվ չգիտեմ, թե ումն եմ:

— Վա՛յ,— ասաց Յալմարը,— ա՛յ քեզ բան: Իսկ տորթ ունե՞ս:

— Իհարկե՛: Առանց տորթի՝ ի՞նչ ծննդյան օր: Իմ տորթի վրա վեց մոմ կա:

— Ուրեմն, այսօր ինչ-որ մեկը վեց տարեկան է դառնում:

«Ի՞նչ լավ է, երբ վեց տարեկան ես,— մտածեց Յալմարը, շատ լավ է, համարյա յոթ տարեկան դառնալու չափ: Հինգ տարին էլ վատ չէ, չորսն էլ՝ ոչինչ: Ա՛յ, ո՛րքն ուրի՛շ է, ուր տարեկան որ լինես, արդեն հենց այդքան կմնա, որ չափահաս դառնաս»:

— Ափսո՛ս, շա՛տ ափսոս, որ քեզ չեմ կարող օգնել: Ես ուղղակի չգիտեմ, թե ով է իր ծննդյան օրը մոռացել :

Մաս 4-րդ

Ու Յալմարը տուն շտապեց: Երբ ներս մտավ, տեսավ, որ հայրն արդեն գլխի վրա կանգնած չէր, այլ նստել էր սեղանի մոտ ու ճաշում էր:

— Հիշել եմ,— ասաց փիղ հայրը, — ես այդպես էլ գիտեի, որ դա երեկ էր, կամ վաղը, կամ էլ՝ այսօր: Հենց այդպես էլ գիտեի:

— Ի՞նչն է այսօր,— հարցրեց Յալմարը:

— Այսօր քո ծննդյան օրն է,— սենյակ մտնելով ասաց փիղ մայրը, _ այսօր քո վեց տարին լրացավ:

Յալմարը ուրախացավ, շահ տ հուզվեց ու շո՛ւտ վազեց եղեգնուտի մոտի փոքր բլուրը:

— Լսի՛ր,— գոռաց նա, — պարզվում է, որ դու ի՛մ ծննդյան օրն ես: Այսօր ես վեց տարեկան եմ դառնում:

— Ո՛րիս,— ուրախացավ մոռացված Ծննդյան օրը,— ջահ՛ն, ջահ՛ն, ջահ՛ն:

Երեկոյան թեյեկիս, Յալմարը ստացավ իր ծննդյան տոնական տոբոթը՝ վրան էլ վեց մոմ: Նա կնճիթը ձգե՛ց ու վեցն էլ միանգամից հանգցրեց:

«Ինչ լա՛վ է,— մտածեց նա:— շահ տ լավ է վեց տարեկան դառնալը»:

Առաջադրանքներ

1. Ընդգծի՛ր պատմության քեզ դուր եկած հատվածը:

2. Պատմի՛ր այս պատմության փղիկի մասին:

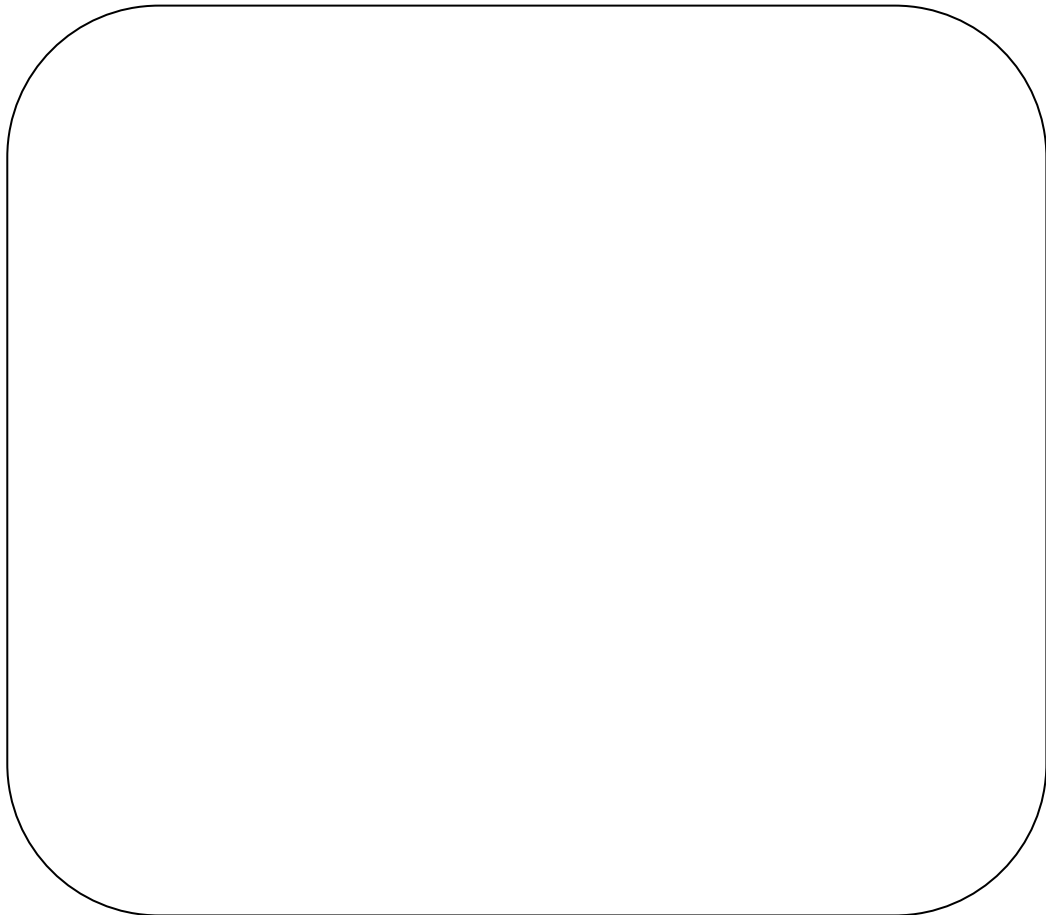
3. Ծննդյան օրը ինչո՞ւ էր լաց լինում:

4. Դու քանի՞ տարեկան կուզես լինել: Ինչո՞ւ:

4. Սովորաբար ծննդյան օրերը ինչպիսի՞ն են լինում: Նշի՛ր:

ծիծաղկոտ	բազմագույն	տորթահամ
մռայլ	գորշ	անհամ
հրաշալի	տոնական	լուսավոր
քաղցր	դառը	փուչիկաշատ

5.Նկարի՛ր քո ծննդյան օրը:

«Մխիթար Սեբաստացի» կրթահամալիր

mskh.am

Կազմողներ՝

Արմինե Մնացականյան

Լիլիթ Սահակյան

Հասմին Ղազարյան

Տաթև Սահակյան

Աղբյուրներ՝

Պետրոսյան Աիդա, Մատենիկ 2, 1995

Միմոնյան Մարիետ, Պետրոսյան Աիդա, Ընթերցարան, 1997

«Տիգրան Հայրապետյան» գրադարան

lib.mskh.am

Լուսինե Փաշայան, Ընթերցարան, 2017

2021 թվական